Panait Istrati
In lumea Mediteranei
Apus de Soare
VI
PASIUNI LA LACUL SĂRAT

La vreo cinci klometri de Brăila se află un lac, cu apă sărată, care se numeşte chiar aşa cum vă spun: Lacul Sarat. Un tramvai nou-nouţ îl leagă azi eu frumosul nostru port, ceea ce a făcut pe oamenii cu dare de mână să cumpere locuri la „Lac" şi să clădească vile acolo.

Altădată, adică acum vreo cincisprezece-douăzeci de ani, lucrurile şedeau altfel. Pe vremea mea -aveam atunci cam douăzeci şi patru de ani -ceea ce numim actualmente „Lac", nu era decât o biată apă stătătoare. Atât şi nimic altceva.

Închipuiţi-vă şi dumneavoastră: în mijlocul unei fermecătoare părţi din Bărăganul brăilean să vezi, de departe tare, pe măsură ce te apropii, vara, cu căruţa, o pânză de apă, a cărei scânteiere te sileşte să-ţi acoperi ochii cu mâinile sau să înjuri de toţi sfinţii din calendar. Necazul ţi-e şi mai mare, când ştii prea bine că limba aceea de foc, care te împiedică să conduci căruţa, nu e nici vreun cot al Dunării şi nici vreun minunat lac de munte, ci o baltă împuţită în care nu vor să se scalde nici porcii de prin împrejurimi. Din cauza mirosului de nesuferit, aşezările omeneşti sunt departe.

Şi totuşi. Oamenii, cari în mare parte sunt mai păcătoşi chiar decât porcii, nu numai fiindcă îi întrec în lăcomie ci şi din cauza serviciului militar, de unde ies ofticoşi, sifilitici, artrifici, gutoşi, scrofuloşi, cu picioarele ţeapene, au observat că acest lac puturos are puteri vindecătoare asupra reumatismului articular. Desigur, curarisirea se face cu încetul, fiindcă ţara noastră n-are încă fericirea de-a avea o sfântă, care să te lecuiască de paralizie, cu uşurinţa cu care bărbierii greci sau armeni, de pe la noi, îţi scot măselele. La început a mers vestea numai prin împrejurimi, apoi mai departe, până ce într-o zi bolnavii au început să curgă valuri-valuri, în jurul acestui lac, căutându-şi salvarea.

Mi-aduc aminte de scurtele popasuri pe care le făceam aici, împreună cu mama mea, când eram mic. Fiind spălătoreasă, deci

stând mereu cu mâinile în apă, maică-mea avea dureri îngrozitoare la încheietura umerilor. Moş Anghel, la fel, într-o zi n-a mai putut să-şi mişte picioarele din cauza curentului de aer din dugheana sa. Nici unul, nici celălat nu se împăcau cu gândul de a-şi lăsa baltă ocupaţiile, mai mult de-o săptămână. Mama, fiindcă era prea nevoiaşă, iar moşul meu din pofta de-a face avere.

Parcă văd. Întotdeauna, într-o anumită zi din iulie, moş Anghel îşi înhăma calul, cu mare tărăboi, îşi burduşea poştalionul cu de-ale gurii şi cu boarfe de dormit, şi o porneam tustrei spre Lacul Sărat. Nimeream în mijlocul unui furnicar de oameni, care din depărtare părea o şatră de ţigani nomazi: dacă te uitai însă mai de-aproape, vedeai pe mulţi mergând în cârje, pe alţii sprijinindu-se în bastoane sau de braţul cuiva, iar unii purtaţi chiar cu targa. Copii rahitici se târau pe jos, ca vai de ei. Era o privelişte îngrozitoare, la care se mai adăuga şi pustietatea locului. Cât vedeai cu ochii, nu întâlneai umbra nici unui arbore sau apa binefăcătoare a vreunui râu. Doar câteva tufişuri: ici-colo câte-un salcâm pipernicit şi o fântână cu apă sălcie, rea de băut.

Trebuia să ai grijă de toate, dacă veneai la Lacul Sărat: să te adăposteşti în cort sau sub căruţă: să cauţi apă şi să adăpi caii la Dunăre, care era la mare depărtare: dacă venea vreo furtună, să te îngrămădeşti, claie peste grămadă, în căruţă şi să te înveleşti cu ţoale. Cu de-ale mâncării nu prea era rău. Ţăranii de prin partea locului îţi vindeau, aproape pe nimic, pui, ouă, mălai, lapte. Şi, odată cu căderea nopţii, focurile se aprindeau jucăuşe, iar râsetele înţepau, pretutindeni, liniştea. Şi atât...

În schimb, roadele se vedeau. Dacă aveai răbdare, se petreceau minuni. Nu trebuia să faci baie, ci mai degrabă să te ungi, pe tot corpul, cu nămolul pe care-l scoteai din fundul lacului. Puteai să-ţi vâri şi-n urechi. Pe urmă te prăjeai la soare, până ce se usca nămolul pe tine şi numai după aceea săreai în apă, fără frică de înec, deoarece apa, fund sărată, te ţinea la suprafaţă ca pe o scândură, oricât de adâncă ar fi fost. Cel mult, dacă-ţi zgâriai vreodată picioarele de bolovanii de sate.

Şi cine ar fi crezut că în fiertura asta, sărată foc, unde orice vietate ar fi murit, natura găsise mijlocul cum să clocească mii de viermişori, cari forfoteau la suprafaţa lacului, într-un strat groscior. Aceşti mormoloci, roşii la culoare, ţi se lipeau de corp când intrai în apă, se zbăteau ca nişte drăcuşori şi, când îi striveai, musteau tinctură de iod. Lor le atribuia poporul vindecările miraculoase.

Ologii, din toate colţurile ţării, se îmbulzeau, răbdând toate lipsurile, ştiind din experienţa altora că, după prima lună de cură, „poţi zvârli cârjele”. Şi că după alte trei veri de băi, la Lacul Sărat, te întorci acasă „aşa de sănătos, de parcă atunci te-a născut mă-ta”.

Dar acestea sunt vremuri pentru totdeauna apuse. Pe atunci, Lacul Sărat nu era decât o întindere de apă pustie, căruia nu i se cerea decât vindecarea reumatismului. Astăzi nu mai e acelaşi lucru.

Azi, Lacul Sărat este, înainte de toate, proprietatea starului, care nu permite nimănui să-şi mai scalde măcar ochii, ca pe vremea când stăpân era bunul Dumnezeu. Apoi, lumea nu mai vine aici ca să-şi caute doar o simplă şi obişnuită curarisire ci, în aceeaşi măsură, odihnă, distracţie şi dacă se poate puţină dragoste vinovată, care e farmecul vieţii pe pământ.

Da! Lacul Sărat a devenit una din primele staţiuni balneare româneşti. Are o instalaţie ştiinţifică, modernă, un parc mare, cazinou, hotel, vile şi o vestită muzică militară, mândria Regimentului 38 Infanterie.

Oh! fanfara asta! Cu ofiţerii, tamburii şi soldaţii ei! Câte femei tinere şi frumoase, sau chiar bătrâne şi urâte, venite la Lac, n-au simţit în inimă burghiul dorinţei senzuale în faţa acestor ştrengari oacheşi, zdraveni, mucaliţi, drăgăstoşi, pişicheri şi focoşi, unul mai mult decât celălalt şi

— O staţie balneară, care se respectă, spunea şeful muzicii, trebuie să ofere vizitatoarelor şi băi de dragoste. O dragoste pe care nimeni n-o poate avea acasă. Şi cine oare mai bine decât militarii noştri pot să ofere femeilor acest fel de băi?

O spunea cu un haz specific, încât nimeni nu se simţea jignit. Dimpotrivă. Femeile, plimbându-se prin parc, îşi ascundeau faţa cu umbrela, ori de câte ori vreun ofiţer le saluta până la pământ: chicoteau între ele şi-şi dădeau ochii peste cap.

Dar prea am trecut repede peste întâmplările acestea. Trebuie s-o iau de la început, adică să vă povestesc cum am ajuns să le ştiu.

Foarte simplu! De vreme ce am fost spectatorul, autorul şi părtaşul celor ce s-au petrecut la Lacul Sărat. Şi nu numai eu, ci şi Mihail, pentru că amândoi am fost portari la „Hotelul Bobescu”. El era de zi, eu de noapte.

„Hotelul Bobescu” era singurul pe care-l avea staţiunea: numele lui va rămâne neşters în amintirea celor care l-au locuit măcar o dată sau i-au fost în slujbă. „Hotelul Bobescu” era fără

pereche în lume, prin originalitatea lui. habar n-aveam de lucrul ăsta, cu toate că sunt brăilean şi Lacul mi-era cunoscut.

Într-o zi de aprilie 1908 fusei prezentat doamnei şi domnului Bobescu, stăpânii hotelului. Pe domnul Bobescu îl cunoşteam din vedere, fiindcă pe vremuri fusese primul librar din

Brăila. Pe ea, nu. Era o franţuzoaică sadea, venită de multă vreme în România. Câte perechi de pingele şi-o fi rupt dracul până să-i unească, nu pot să ştiu. Un lucru însă: doamna Josefina şi domnul Dumitru Bobescu erau o pereche ideală. Deşi n-aveau copii, preţuiau banul până dincolo de orice închipuire, făcând dintrînsul talismanul vieţii. Dar un talisman care, odată intrat în casa de bani, nu mai putea ieşi în nici un chip. De-aici urmări, care de care mai năstruşnice.

Mihail, prevăzând ieşirile mele violente, şi cum era în curent cu obiceiurile casei, mă trase de-o parte în ziua angajării şi-mi spuse:

— Mă! ăştia sunt de-o zgârcenie şi o ciudăţenie demnă de pana lui Balzac. Viaţa slugilor e un iad, aci. Şi, totuşi, eu îţi cer nu numai să rabzi, ci să fu şi „asul” întregului personal, deoarece eu voi fi şeful şi tu ajutorul meu. Iată de ce: întâi, pentru că alt hotel mai bun nu e în staţiune, iar toată lumea bună aici vine. Deci se poate ciupi din gros, ceea ce înseamnă că în toamna viitoare o să ne putem petrece iarna în Egipt, fără să muncim. Pentru mine e şi-o chestiune de viaţă şi de moarte: o duc cam rău cu pieptul. Dar mai e altceva, care poate o să te supere: îi fac, pe departe, curte doamnei Bobescu. El e bătrân. Ea, cu douăzeci de ani mai tânără. Sper s-o consolez, în ziua când o să fie văduvă.

— Ah, Mihaile, ai devenit un copil păcătos, ale cărui gânduri mă scârbesc...

— N-ai decât! Dar nu despre asta e vorba acum! Ceea ce-ţi cer, e să rabzi, dacă îmi eşti prieten.

— Da' ce nevoie au ei de o slugă, care să se priceapă la toate, câte puţin?

— Pentru că numai în felul acesta îşi pot face reparaţiile de care hotelul are mereu nevoie! Numai cine n-are nici o îndemânare, e făcut portar.

Un puternic miros de naftalină domnea în camerele hotelului, treizeci mari şi late, dintre care douăsprezece la parter şi optsprezece la etajul întâi. Se scoteau la aer, în curte, covoarele şi plăpumile puse la naftalină pentru iarnă, ca să le bată vântul şi

soarele. Mai multe servitoare, tinere şi frumuşele, dar prăpădite şi obosite, se luptau cu maldăre de obiecte, prea grele pentru puterile lor. Din când în când, ele se rugau de cei câţiva flăcăi, cari treceau prin curte, plini de treburi, să le dea

o mână de ajutor. Flăcăul, care era deseori bărbatul servitoarei, o ajuta, deşi avea săracul destule angarale pe cap. Însă domnul Bobescu, care din balcon veghea cu străşnicie personalul din curte, intervenea îndată cu vorba sa cumpănită, melodioasă şi hotărâtă:

— Aide, băieţi!... Aide! Ce dracu!... Trebuie să fui patru, ca să întoarceţi un fleac de saltea? Nu, nu!

Şi trecându-şi mâna ciolănoasă peste mustăţile ca de zăpadă, ca să-şi arare în felul acesta nemulţumirea, Bobescu obţinea satisfacţia: cu o privire, plină de regrete, flăcăul lăsa pe servitoare să se descurce singură.

La rându-i, doamna Josefma, sus în odăi, freca ridichea tuturor acelor şi acelora care munceau pe spetite sub privirile ei necruţătoare. Madam Bobescu nu era câtuşi de puţin frumoasă. Avea, însă, nişte ochi verzi şi reci, ale căror ciudate reflexe răspândeau pe faţă o lumină care o făcea prietenoasă, simpatică. Aveam impresia asta, poate şi pentru că, ori de câte ori cicălea pe cineva, îşi întovărăşea cuvintele cu un zâmbet distins de „doamnă nobilă”, cum i se spunea. Se zvonea că doamna şi domnul Bobescu nu puteau să se adreseze cuiva sau să dea vreun răspuns, fără ca să nu se nască numaidecât o ceartă meschină.

Numai Mihail, care ştia cum să-i ia, nu avu nici o cârâială cu patronii.

Dar ca să ajungă aici, mergea de multe ori până la absurd. Am putut să-nu fac o idee, din ziua când fusei prezentat acestor două pasări de pradă. Tocmai se ciorovăiau cu un servitor, pentru nişte cuie cari erau vechi şi roase de rugină. La fiece izbitură de ciocan cuiele se strâmbau, strivind degetele slugii.

— Nu mai pot! striga nenorocitul, sugându-şi degetele stâlcite. Îmi trebuie cuie noi.

— Pentru Dumnezeu! De ce-oi fi aşa de neîndemânatic! făcu madam Bobescu, de aceeaşi părere cu bărbatu-său. Nu-s cuiele de vină, ci tu care baţi alături. Dacă, pentru orice fleac, am întrebuinţa cuie noi, unde am ajunge? şi-apoi, un kilogram de cuie costă un leu!...

Mihail se băgă în vorbă:

— Am găsit eu, madam Bobescu, la un ovrei, cu treizeci de bani kilogramul. Are cumpărate mai multe lăzi, de la un faliment.

— Treizeci de bani? Întreba domnul Bobescu, care, după ce privise cuiele roase, se dăduse bătut. Sunt chiar noi?

— Desigur.

— Bine, uite treizeci de bani. Şi bagă de seamă, poate le iei cu douăzeci şi cinci de bani. La desfacere marfa se ia pe nimic.

Mihail îmi ceru să-l însoţesc.

— Nu e nici o pomeneală de ovrei sau de cuie la preţul ăsta, îmi mărturisi el. O să dau diferenţa din buzunarul meu. Dar am eu planurile mele: cu râma mică prinzi peştele mare.

Mă înhămai cu tragere de inimă la lucru. O făceam doar pentru Mihail. Şi nu atât pentru el, cât mai degrabă pentru socotelile lui: fiindcă tot aşteptând problematicul bacşiş, atât de lăudat, înotam în lipsuri grozave. Din zori şi până noaptea, trăgeam la ham mai rău decât o vită. Erau unele servitoare sau perechi, cari nu puteau răbda mai mult de trei zile şi îşi luau tălpăşiţa, blestemând. De patru ori pe săptămână ni se da de mâncare o Fiertură scârboasă de fasole boabe, ceapă şi apă chioară. În loc de pâine, mămăligă. În celelalte zile, mâncare cu carne, tare de parcă ar fi fost de hipopotam. De dormit, o rogojină în pod sau în vreo magazie. Leafă, cincisprezece lei pe lună.

Şi, colac peste pupăză, neomenia de-a cere unor biete slugi să dreagă lucrurile cele mai de necrezut. Deoarece tencuiala tavanului căzuse în mai multe locuri, se înlăturau cheltuielile de zidărie, acoperindu-se partea dărăpănată cu bucăţi de cearceaf vechi, prinse în cuie şi spoite cu var. Cearceaful, fiind putred, se destrăma şi târa după el, în cădere, bucăţile de ghips de pe lături. Nenorocirea se întâmpla uneori în timpul lucrului sau câteva zile mai târziu, când trebuia s-o luăm iarăşi de la capăt. Alteori, tencuiala se prăbuşea noaptea, în plin sezon în capul vreunui vilegiaturist, deşteptând pe toată lumea.

Cu duşumeaua era aceeaşi poveste, mai puţin năpastele. Totul era mâncat de cari. De douăzeci de ani, de când se clădise casa, nu se schimbase nici o scândură. Şi mai ales parterul, din cauza umezelii, era în întregime putred. Aici imaginaţia celor doi hapsâni născoci un alt mijloc prin care să înlocuiască pe meseriaş. După explicaţiile lor, sluga curăţa lemnul putred, înţesa gaura cu pietriş şi bătea în ţinte, pe deasupra, o bucată de tablă adunată de pe la gunoi. Apoi, trântea un strat de vopsea şi-o acoperea cu

covorul. Dar când călcâi prin cameră, din cauza nenumăratelor scofâlcituri ale tablei, ieşea un zgomot asurzitor de sub covor, de parcă ai fi crezut că eşti pe acoperiş.

Desigur, clienţii obişnuiţi ai hotelului cunoşteau şi surpriza tavanului şi muzica duşumelei, dar n-aveau ce face. În alte hoteluri i-ar fi aşteptat o altă pacoste: ploşniţele: ori, la Bobeşti, nici

Şi zău! cu preţul câtor sacrificii din partea slugilor!

Pentru ca un servitor să fie primit în slujbă, pe tot sezonul -”când câştigul era mare şi munca, floare la ureche”, aşa cel puţin ni se împuia auzul -trebuia ca să aibă la activul lui cel puţin cincisprezece zile de muncă animalică în luna aprilie. Cel care se putea mândri cu o lună de zile de muncă zilnică, era repartizat să slujească acele părţi din hotel locuite de clienţi cu inima largă. Asta era răsplata şi criteriul.

Le primeam, fără să crâcnim.

Cererile de serviciu plouau. În tot cursul lunii aprilie, atât eu cât şi Mihail furăm năpădiţi de-o armată de solicitatori, care, crezându-ne „mari şi tari”, pe lângă Bobescu, ne rugau să îndulcim inima stăpânului. De prisos, fiindcă locuri libere erau totdeauna, din cauză că servitorii plecau sau de bunăvoie sau erau daţi afară.

Adesea se întâmplau nedreptăţi strigătoare la cer: se tocmeau oameni sănătoşi, cam de două sau trei ori mai mult decât era nevoie, stăpânii ştiind din lunga lor experienţă că trei sferturi din gloata angajată îşi va lua tălpăşiţa înainte de sfârşitul îngrozitorului aprilie.

Aşa că acel du-te-vino era veşnic şi economicos, deoarece munca era făcută cu „înflăcăraţii primelor trei zile”, care o tuleau la a patra. La câte chinuri nu erau supuşi, nenorociţii! Nu numai că spălau, frecau, ferchezuiau, dregeau, cârpăceau, călcau, până se sleiau, dar, culmea, mai erau puşi ca să spoiască odăile şi numeroasele atenanse. Orbiţi de var, fiindcă nu erau îndemânateci, nenorociţii lăsau totul baltă şi plecau, fără să-şi mai ia ziua bună, renunţând la bruma de leafă ce li se cuvenea. Singura lor răsplată se reducea doar la câteva farfurii de fasole, înfulecate în timpul lucrului.

Doamna şi domnul Bobescu nu se arătau deloc mişcaţi de soarta acestor oropsiţi. Fără nici un pic de milă, se mulţumeau să spună în faţa vreunei proaspete fugi a unei slugi:

— Eh! ce vreţi? Oamenii ăştia îşi închipuiau că totul o să le cadă mură-n gură şi că n-aveau altceva de făcut, decât să deschidă gura şi să înghită.

Cât despre teama că aceste nedreptăţi şi fugi ar dăuna reputaţia hotelului, nici nu le păsa Bobeştilor. Deşi întreaga staţiune şi Brăila urlau împotriva „purtării ticăloase” a Bobeştilor faţă de slugi, totuşi, faima că „numai acolo poţi căpăta bacşişuri grase”, biruia totul.

Înfăţişarea acestei exploatări nu era deloc tristă. Datorită entuziasmului simplu şi de-o clipă al veşnicilor noi-veniţi se salahoria într-o veselie aproape generală. După angajarea mea, cam pe la 10 aprilie, viaţa slugilor se îmbunătăţi simţitor, fiindcă, încetul cu încetul, căutai să înlătur obiceiul de-a înlocui tencuiala prin cearceaf, iar spoirea camerelor de către servitori nepricepuţi.

Mi-a fost foarte uşor ca să reuşesc. Var nestins, care e cel mai scump, aveam berechet la îndemână: cât despre nisipul mărunt — pe care zgârciţii mei patroni nu voiau să mi-l cumpere -nu mi-a fost greu să-mi conving tovarăşii de suferinţă că era în folosul lor să-l fure de pe la numeroasele case în construcţie, din împrejurimi. O săptămână mai târziu, o parte din găurile tavanelor erau astupate, spoite şi dichisite.

Bobeştii nu-şi credeau ochilor! Ei ştiau cât preţuieşte asta. Şi din ziua aceea devenii „asul aşilor” şi omul ale cărui sfaturi şi păreri nu puteau fi azvârlite la coş, cu una, cu două.

Atunci trântii condiţiile:

— Dacă veţi adăuga la hrana zilnică a servitorimii şi două kilograme de brânză albă, care nu costă decât vreo douăzeci de bani kilogramul, mă însărcinez ca să termin singur tencuirea întregului hotel, de două ori mai repede şi mult mai bine de cum o fac azi slugile. Din cauza nepriceperii lor, în ale zidăriei, se risipesc atâţia bani, se strică materialul şi e atâta murdărie.

Bobescu gemu puţin:

— Dragul meu, prea te-ai întrecut cu firea! hm! două kilograme de brânză pe zi!... Ei, bine!... Arată-ne ce poţi şi vom vedea...

— Nu, nu! N-o să vedeţi nimic! Brânza, întâi. Pricepeţi?! ...

— Hai! Fie!... bombăni el, întorcându-ne spatele.

Îmi adunai restul puterilor, necesare unei cârpăceli făcută la repezeală. Şi în fiecare zi, două sau trei camere ieşeau, din mâinile mele, surâzătoare şi albe ca zăpada.

Toată lumea nu mai putea de bucurie, mai ales servitorimea, fericită c-a scăpat de-o corvoadă. Şi fericită, mai ales, de gustoasa brânză albă, care oricum era mai bună decât fasolea.

Noaptea, cu toată oboseala, servitoarele chipeşe ne cădeau în braţe şi se lăsau posedate, pe jumătate adormite. Aveam acolo un harem şi treceam de la una la alta, ca nişte cocoşi într-o găinărie.

Mihail nu se atingea de nimeni. Demnitatea sa de „şef” al personalului îl scutea de orice şi apoi el nu-şi uita socotelile. Se părea că madam Bobescu îşi cam ciulea urechile la şoaptele înfierbântate ale distinsului ei portar, care voia să-i dovedească fidelitatea anticipată. Nu dădeam nici o crezare iluziilor prietenului meu, dar se vedea, cât de colo, că Josefina gusta lungile predici filozofice pe care Mihail i le ţinea într-o franţuzească mai curată decât a ei. Sporovăiau, pe unde se nimerea, fără să se sinchisească de prezenţa cuiva. Nici chiar de patron, care nu pricepea o boabă. Cele mai bune prilejuri de taifas, Mihail le avea în zilele când madam Bobescu se deda cârpirii rufăriei, împreună cu câteva femei îndemânatice. Şi cum prietenul meu nu avea altă grijă decât direcţiunea generală a muncilor, se aşeza lângă ea, îi pălăvrăgea despre Franţa, despre cultura lui, de care puţini aveau habar şi câteodată, folosind împrejurările propice, îi lua mâna, i-o săruta „cu foc”, silindu-se s-o excite. E adevărat că o dată am văzut pe Josefina ieşind îmbujorată de la o astfel de întâlnire.

— Eh? Ce-ai de zis? mă întrebă atunci Mihail.

— Nimic! Numai că femeia asta iubeşte banul şi-ţi va specula marea naivitate, făcând din tine primul rob al hotelului ei.

Mihail, însă, nu se dădu bătut. Sacrifica Josefinei toate momentele lui libere, uneori chiar acele binefăcătoare după-amiezi ale duminicilor, când muncile fiind oprite, ne cărăbăneam, singuri sau perechi, fiecare pe unde ne trăgea inima. Aşteptam duminica, ca un ocnaş ziua eliberării. Primăvara era timpurie, ploile căldicele, iar vegetaţia foarte bogată, din cauza valurilor de căldură ale lunii martie. În pădure, frunzişul adăpostea mii de păsărele, care îmbălsămau aerul cu ciripitul lor de îndrăgostite. Mai puţin fericiţi decât ele, ne tolăneam la soare sau pe un pat de scânduri, dormeam, ne odihneam sau ne sărutam iubitele, care ne şopteau că se apropie Paştile şi au nevoie de

o pereche de pantofi, de-o bluză sau o fustă.

Mihail nu-şi îngăduia aceste plăceri de duminica. Fiindcă în acele după-mieze, când întreg hotelul era cufundat într-o linişte

mormântală, domnul şi doamna Bobescu îşi ofereau o desfătare sui-generis. Amândoi, cu un coş în mână, porneau într-o lungă plimbare, pe jos, în timpul căreia scormoneau cu ochi de vulpe orice nimic folositor vieţii lor: un cui, un drug de fier, o bucată de tablă, o cheie ruginită, o cutie goală de chibrituri, o tigaie găurită, zdrenţe, vreun pantof scâlciat. Şi eu cât „recolta” era mai îmbelşugată, cu atât şi mulţumirea lor era mai mare.

Prietenul meu îi însoţea, înarmat cu un cleşte, care le era de mare folos în expediţie. Cu ajutorul cleştelui scoteau cuiele de prin ulucile dărăpănate sau din lăzile goale, expuse spre Vânzare în faţa prăvăliilor. Până să scoată cuiele, Mihail trebuia să se lupte cu toţi câinii şi copiii evreilor, unii hămăind pe lângă uluci, ceilalţi apărându-şi lăzile. Pe drum Mihail îşi râdea de ideile economice ale stăpânului, aprobându-i-le de formă. Seara, la reîntoarcere, cu coşniţele pline de vechituri, aveau toţi trei acelaşi umblet liniştit, iar faţa de-o seriozitate satisfăcută.

Toana de-a căra la hotel toate ciurucurile de prin staţiune, se făcea, din nefericire, pe spinarea noastră. Singurul loc unde se îngrămădeau vechiturile era podul casei. Cei doi ipohondriei păstrau acolo mii de kilograme de hârtie, rămasă de pe urma fostei librării: la care se adăuga în fiece an sumedenie de mobile stricate, fiare vechi, strânse după drum, lucruri mâncate de molii şi scoase din uz. Se adunaseră atâtea, că puteai încărca un vagon întreg. Stăpânii ştiau prea bine că o asemenea greutate, fixată numai într-un loc, ar fi fost în stare să dărâme casa şi, ca să înlăture nenorocirea, obişnuiau să trambaleze, în fiecare primăvară, acest talmeş-balmeş, de la un capăt la celălalt al podului.

Asta era „distracţia” noastră din fiecare duminică dimineaţa. Corvoadă scârboasă, care ţinea de la ora opt până la prânz. Trebuia să parcurgem vreo cincizeci de metri, cât ţinea clădirea, izbindu-ne cu capul de bârnele podului, cu braţele doldora de nimicuri caraghioase. Norii de praf ne ardeau gâtlejul şi ne orbeau. Duhoarea te făcea să verşi. Această alergătură avea loc în toţi anii. O întreagă omenire deznădăjduită şi reîmprospătată o îndeplinea cu supunere, până la ultimul.

Dar uite şi blagoslovitul Întîi Mai, stil vechi -ziua deschiderii staţiunii -când stăpânii se îmblânzeau ca prin farmec, încetau frecuşurile şi cârpăcelile, când tricolorul flutura la toate geamurile, iar sărmanele servitoare, cu mâinile crăpate, puteau, în sfârşit, să-şi

pună şorţuleţul alb, de care nu aveau să se mai despartă până în septembrie.

Încă de la şase dimineaţa, un zgomot năprasnic de alămuri şi tobe zguduia geamurile, deşteptând pe toată lumea. Comandantul Dutson trecea, valvârtej, în fruntea celor şaizeci de flăcăi ai săi, străbătând în zigzag aleile parcului şi atrăgând după sine o liotă de copii şi de câini. Şi atunci, drăcosul de Jenică, cu chipiul pe-o ureche, îndrepta spre balcoane mica sa trompetă şi scotea un lung: tur-lu-tu-tu-uu -ceea ce silea pe comandant să-i facă semn cu bagheta, că nu e corect, faţă de camarazi, să atragă numai asupra lui atenţia tinerelor fete.

Chioşcul muzicii era în centrul staţiunii. Acolo fanfara îşi lăsa instrumentele. Apoi i se servea

o gustare pe cheltuiala

Administraţiei: tradiţionalele noastre „friptură rece de miel, usturoi verde şi nemuritorul pelinaş”. În marea sală a Cazinoului, aceeaşi gustare aduna oficialitatea şi notabilităţile Lacului, după ce mai înainte un popă, pe jumătate beat, oficiase o scurtă liturghie. Şi în vreme ce aceşti domni flecăreau, pe îndelete, despre binefacerile unei şederi la Lacul Sărat şi despre meritele lor -afară, sufletul Naţiei se îmbăta cu-o veselie sănătoasă, pe care nici o amărăciune n-ar fi fost în stare s-o strice.

Căruţe ţărăneşti, gătite cu ramuri de salcie pletoasă, veneau în şir neîntrerupt, însoţite de călăreţi pe cai cu spume la gură şi coame împăunate cu panglici tricolore. Societatea de tramvaie „Helios”, de la Brăila, alegea vagoanele cele mai noi, le împodobea cu salcie şi steguleţe tricolore şi le punea la îndemâna mahalagiilor, care le luau cu asalt. Din sfert în sfert de ceas, clopotul de bronz al tramvaiului, agăţat de mânerul frânei, vestea, nebuneşte, restauratorilor Lacului, un nou val de cheflii. Manipulantul, un tânăr ţăran, care nu-şi mai venea în fire văzându-se ajuns conductorul acelei misterioase „maşini fără foc”, transformase clopotul într-o muzicuţă cu sunete felurite, care înmărmureau pe ţărani şi pe fete.

Nu sosise încă ora prânzului şi la nici un restaurant nu mai puteai găsi o masă liberă sau vreun scaun gol. Neavând încotro, puhoaiele de oameni năvăleau în pădure, fiecare familie cu mâncarea în traistă. Tarafurile de ţigani, numeroase ca la bâlci, nu prididеau cererile celor cari strigau de pretutindeni, ameninţându-i şi înjurându-i, până în cele din urmă. Pe aleile parcului, cei care se plimbau formau o mare de capete, încăpăţânate să-şi croiască un

drum până în piaţa Cazinoului: acolo muzica militară zguduia aerul cu potpuriul ei de cântece naţionale şi de dragoste. Apoi, în vremea odihnei acordată muzicanţilor până la ora patru după-amiază, poenile şi ascunzătorile din jurul Lacului auzeau cum trosneau oasele fetelor în braţele ştrengarilor, jinduiţi după dragoste.

Din ziua aceea se sfârşea cu noi „civilii”: eram dispreţuiţi până şi de ultima stârpitură care cunoscuse îmbrăţişarea vreunui „muzicant de la fanfară”. În zadar reaminteam amantelor jurămintele de credinţă de până ieri, făcute dacă nu nouă, cel puţin breslei servitorilor de hotel, cari oricum îşi secătuiseră buzunarele, cumpărând atâtea perechi de pantofi... Osteneală zadarnică! Şi, colac peste pupăză, acei pişicheri blestemaţi ne suflau chiar şi „bonele”, de curând sosite cu stăpânii lor. Afară de perechile de servitori, nu vedeai nici o femeie plimbându-se prin pădure în tovărăşia vreunui civil. Ori de câte ori madam Bobescu ieşea în curte şi răguşea strigând pe vreuna din paceaurele noastre, nu pierdeam ocazia ca să ne răzbunăm:

— Steluţo! Steluţo!... Unde dracu te-ai vârât?

Zău? răspundeam noi. Unde vreţi să fie?

Ştiu eu?!...

— La muzica militară!...

— Ei bine! Încă o dată, şi-o zvârl pe poartă afară!...

Seara, plângând ca o Magdalenă, vinovata se ruga să-i luăm apărarea, deşi până atunci dăduse cu tifla în nasul dragostei noastre:

— Spune-i că pleci şi tu, dacă mă dă afară!.. .

Da! cu o condiţie: s-o termini odată cu „Muzica” ...

— Doamne!... Doamne!... Cu neputinţă... Mi-e atât de drag Costică...

Târfele.

În acest tărăboi „de familie”, produs de berbanţii fanfarei, un om providenţial, client vechi al casei, avu să-şi spună cuvântul de la întâi iunie. Era doctorul Samuel Bastaky. Un uriaş de cincizeci de ani, cap de vultur, zgârcit la zâmbete, iute la mânie, bun ca pâinea caldă, darnic ca un prinţ norocos tare la cărţi şi crai vestit, cu numeroase scandaluri la activul său, dintre care câteva procese cu fecioare din lumea mare, care aveau pretenţia să le ia în căsătorie.

Doctorul Bastaky era prietenul apropiat al Bobeştilor şi client, de când se clădise hotelul. Locuia trei din cele mai frumoase camere: sală de aşteptare, cabinet de consultaţii şi faimoasa sa

cameră de culcare, unde, se spune, răsturna cu un gest pe orice femeie: aristocrată, burgheză sau simplă servitoare, numai să fie „bine făcută”.

Cum veni, întreg personalul de serviciu i se prezentă şi ne dezbrăcarăm în pielea goală, ca să fim cercetaţi, dacă nu cumva suferim de vreo boală lumească. Nu primea, sub nici un motiv, ca bogata clientelă a hotelului să fie servită de slugi bolnave. Câteva zile mai târziu, observând că-i căzusem cu tronc, folosii ocazia şi-i mărturisii stricarea „legăturilor” noastre de dragoste, de când cu venirea muzicii militare:

— Ce să ne facem? S-alergăm la bordel!?

A doua zi, doctorul înşiră în faţa sa cele cinci servitoare ale hotelului, care, cunoscându-i renumele de „seducător al femeilor”, lăsaseră ochii în jos, sub privirea lui pătrunzătoare. Le ridică capul, atingându-le bărbia cu degetul arătător, parfumat. Apoi, întorcându-se către patron:

— Domnule Bobescu, am aflat că puştancele astea se dau în vânt după indivizii de la muzica militară. Ei bine! fiindcă oricine ştie că toţi militarii, până la colonel, sunt blenoragici, te rog, de-acum încolo, să mi-o arăţi pe aceea care va mai întreţine legături de dragoste cu militarii. O voi trimite imediat la spital, fără s-o cercetez.

Tiii! ce veselie pe noi!

— De-acum s-a isprăvit cu Jenică şi micuţa lui trompetă: tur-tu-tur-lu-tu-tu!... Şi cu şteluţa, la fel!...

A fi trimes la spital era, pe atunci, de-o mie de ori mai rău decât de-a fi dată afară. Numai femeile de stradă puteau suferi ruşinea aceasta.

În sfârşit, din clipa aceea iubitele revenIră, pe jumătate bosumflate şi pocăite, uitând încetul cu încetul pe toţi acei Lică, Costică, Jenică! Ura! Trăiască „Vulturul”! (Aşa-l poreclisem pe doctor.)

Dar, ce se întâmplă oare!? Ori de câte ori doctorul suna o servitoare, se repezea buluc întreg haremul nostru. Atribuiam această pagubă fricii pe care o insipra „Vulturul”, cât şi legitimei dorinţi de a-i fi pe plac.

Recunosc, era o explicaţie care nu ne prea liniştea: neavând încotro, o primirăm ca atare. Din fericire, „Vulturul” nu dezbrăca niciodată de trei ori aceeaşi femeie, să fi fost ea zâna frumuseţii.

Aşa că, după o nouă şi scurtă criză de căpială, care dădu peste Steluţele noastre, reintrarăm în viaţa de mai înainte, păstrându-le, de data aceasta, cu mare greutate.

De altminteri, nici nu prea aveam vreme de zbenguială. Camerele, închiriate cu trei luni înainte, începeau să se populeze pentru luna iunie -o cură de băi neţinând decât douăzeci şi cinci de zile, ceea ce însemna că hotelul îşi reîmprospăta clientela cam de trei-patru ori în răstimpul 15 mai -15 septembrie.

Cu ocazia aceasta, avusei prilejul să privesc de aproape nenumărate familii bogate. După câte am văzut, pot să spun că, oricare ar fi starea noastră socială, rămânem aceiaşi, cel puţin în ceea ce priveşte uşurinţele omeneşti, mândriile şi pasiunile noastre. Şi mărturisesc, am iubit această lume şi i-am împărtăşit suferinţele, pentru că am putut s-o văd fără mască.

Am întâlnit băţoşoi capi de familie, care-şi trimeteau odrasla să se culce aproape nemâncată, Fiindcă a vorbit „necuviincios” la masă: i-am văzut cerând slugilor să le vorbească la persoana a treia sau trimeţând după spălătoreasă, ca să spele din nou toată rufăria adusă, pe simplul motiv că între două cămăşi de mătasă găsiseră o blestemată de ploşniţă: şi apoi mi-a fost dat să văd pe aceiaşi indivizi, întorcându-se acasă beţi morţi, dând buzna în odaia vreunei servitoare, tăbărând pe ea şi băgându-şi nasul până la urechi, acolo unde noi ne apropiam cu teamă sexul neîngrijit. Se întâmpla, câteodată, când nu aveau noroc la cărţi, să se împrumute de la noi cu câte o hârtie de-o sută de lei şi să uite să ni-o mai înapoieze, în schimb, ne ofereau o sută de ocazii pe zi, când îi jupuiam fără milă.

Cât despre blândele şi nobilele lor neveste, conştiente sau nu de viciile bărbaţilor, erau după acelaşi calapod. Îşi înşelau bărbaţii, eu mare fereală şi pasiune. Şi am cunoscut destule, ale căror mângâieri m-au făcut să binecuvântez meseria de portar de casă mare.

Ah! eu nu spun că mi-erau credincioase, dimpotrivă, făceam pe dracul în patru, ca să se distreze la adăpost de orice surpriză neplăcută, atunci când le vedeam lâncezind de dorul de-a fi strivite în braţele „Vulturului” nostru -prea căutat şi niciodată liber ca să satisfacă toate cererile: fie de-a îmbrăţişa ele înşile vreun prichindel de ofiţer, care le întărâta prin aerul său afemeiat. Pentru primul caz era uşor. Suflam un cuvânt doctorului. Acesta ochea pe „bolnavă”, se folosea de-un mo-ment propice ca s-o prindă singură, îi săruta

mâna şi-i spunea cu accentul cel mai părintesc şi mai profesional din lume:

— Nu-mi place cum arăţi, scumpă doamnă. Binevoieşti să vii la consultaţie într-una din zile?

Şi-n ziua hotărâtă, zdrang! zăvorul.

— Dezbracă-te, doamnă!

A doua zi venea să mă întrebe:

— Cine e la rând?

Cu „Vulturul” era plăcut. Fiecare femeie putea să-şi înşele bărbatul, oricât de supravegheată ar fi fost, pentru că doctorul e tot doctor: îţi dezbracă nevasta, cum vrea şi când vrea, la el acasă.

Dar cum dracul s-o întorci, când era vorba de vreun ofiţeraş? În staţiunea asta, mare cât o batistă de buzunar, trei zile de dragoste puţin mai îndrăcire, era de-ajuns ca toată lumea să te ştie şi să te spună bărbatului, care, de cele mai multe ori, era reţinut de afaceri în oraş şi nu venea să-şi îmbrăţişeze familia decât de sâmbătă seara până luni dimineaţa. Şi unde să te cari cu dragostea? La el? La tine? La Brăila, într-un hotel sau la vreo casă de întâlniri? Nu, nu! Aşa ceva făceau numai femeile de jos. Pe când tu...

Tu, atunci, ieşeai din încurcătură, graţie sfaturilor unui prieten credincios şi înţelegător, cum e spre pildă portarul, cel care ştie şi înţelege totul, pentru că altfel s-ar duce pe copcă. Şi el te învaţă că „salvarea” e chiar în mâinile dumitale, şi într-ale lui, bineînţeles, într-o oarecare măsură.

„Hotelul Bobescu” avea treizeci de camere pentru locatari şi cincisprezece atenanse pentru slugile care-şi întovărăşeau stăpânii aici. Aceste dependinţe, spoite curat cu var, se înşiruiau în curte, ca nişte haine pe o frânghie, fiecare separate, cu uşa, fereastra şi cheia ei. Înăuntru, un pătuc,

o masă, un scaun. Curăţenie. Trebuie să spun că aceste odăiţe fuseseră la început primul adăpost mai ca lumea, pus la îndemâna bolnavilor pravoslavnici, cari pe vremea aceea se culcau sub cerul liber, în jurul Lacului minunat. Mai târziu, hotelul le-a înlocuit şi Bobeştii au făcut averi. Acum erau socotite ca odăi de servitori. Dar erau mai mult decât avea nevoie o biată slugă.

Mai mult chiar şi pentru o doamnă din lumea mare, care-şi petrecea aci un ceas de dragoste vinovată, în braţele iubitului de ocazie. N-avea decât să-şi trimeată „bona” să ia puţin aer curat prin Parc, la o oră din noapte, când însăşi servitoarele iubesc, plătindu-şi fericirea cu atâtea necazuri pe urmă. Şi în vreme ce muzica militară

îţi trimetea ultimele unde de melodii zgomotoase, grătarele restaurantelor îţi gâdilau nasul cu fumul ultimelor fripruri, iar trecătorii întârziaţi se reîntorceau la hotel, scârţâind sub paşi nisipul curţii, -tu, nevastă iubită sau nu, gustai din adâncul făpturii acea dragoste „divină”, numai pentru că era furată.

Şi dacă uneori se întâmpla să uiţi că ora a trecut, un şuierat încet, în tăcerea nopţii, te înştiinţa că prietenul tău, portarul, găseşte că e destul atâta şi că e cuminte să te duci acasă, unde, uneori, ai să-ţi găseşti bărbatul dormind.

Da! fiindcă hotelul a cunoscut şi nebunia asta: o descreierată care se strecura din pat, în timp ce bărbatul ei sforăia şi alerga bezmetică la întâlnire: dar scandalul izbucni pe neaşteptate.

În majoritatea cazurilor, bărbaţii nu-şi întovărăşeau femeile, decât dacă erau şi ei bolnavi, şi arunci numai în luna august, când erau în concediu, în vreme ce femeile căutau să fugă din oraş, cum se închideau şcolile: cu copiii se duceau la munte sau la mare, cu socrii reumatici la Lacul Sărat, cu bărbatul, care trebuia să-şi caute ficatul, la Căciulata. Aşa că femeile cu dare de mână erau mereu pretutindeni, din mai până în octombrie, ca să nu mai amintim amănuntul că vacanţele lor încep de când se nasc şi se isprăvesc când mor.

La noi în hotel se afla, cam pe la 15 august, o femeie care-şi înşela bărbatul pe când el dormea şi o alta care şi-l înşela în timp ce el juca la Cazino. Amândouă familiile erau prietene. Cei doi bărbaţi fiind directori la minister. Amanţii femeilor erau ofiţeri, iar „cuibul” dragostei, camera bonei. Şi Dumnezeu a socotit drept, că trebuie pedepsite amândouă, în acelaşi timp.

Numele primei perechi era Niculescu: al celei de-a doua, Dimitriu. Nu prea mă sinchiseam de supravegherea domnului Niculescu, fiindcă era un om potolit şi iubea somnul. Celălalt, în schimb, mă ţinea într-o încordare fără răgaz, deoarece era gelos şi îşi bănuia nevasta.

Desigur, organizasem un serviciu de spionaj care-i stricase toate socotelile. Mai mulţi ştrengari, cari erau „băieţii” mei, şedeau în puncte strategice pe întreg drumul care ducea de la Cazino la hotel. Cum era zărit c-a ieşit, pe neaşteptate, de la joc, adică la o oră „nepotrivită”, eram înştiinţat, înainte de-a face zece paşi. Şi, la sosirea lui, nevastă-sa îl aştepta şi putea să jure, vorba proverbului, „că nici usturoi n-am mâncat şi nici gura nu-mi pute”.

Dar, spuneam mai sus că Dumnezeu e mai tare decât noi. Şi El ne luă pe neaşteptate, ca să ne pedepsească pe toţi, lungindu-şi mâna, mai departe de cum aş fi crezut vreodată.

Într-o noapte se prăbuşi din tavan ca două lopeţi de ipsos, care căzură în capul somnorosului Niculescu. Acesta, desigur, deşteptându-se, constată două lucruri neplăcute: că patul său era plin de moloz şi că nevastă-sa nu era alături. Om cumsecade, nu făcu nici o gălăgie, dar, cum era şi natural, mă chemă pe mine, supraveghetorul de noapte, care mă transformasem într-o imensă ureche aţintită spre Cazino.

Nimeni să mă înlocuiască. Mihail dormea. Mă gândii o clipă, cu capul între mâini, şi apoi mă hotărâi să mă duc să bat la uşa celor două paceaure, înştiinţând pe una că mă chema bărbatu-său, iar pe cealaltă că n-o mai păzesc.

Prea târziu. Niculescu şi stăpânul meu, amândoi în cămăşi de nopate, discutau liniştit în capul scării şi mă aşteptau. Mi-a fost cu neputinţă să mai trec prin curte şi să înştiinţez pe cele două femei. Le lăsai în plata Domnului.

Deodată, ceva de necrezut. Dimitriu pică, valvârtej, în timp ce făceam patul celuilalt încornorat. Îşi căută nevasta şi negăsind-o, alergă, în mijlocul curţii s-o strige. Din balcon, Niculescu şi Bobescu luau aer la lumina lunii. Îl întrebară:

— Ce s-a întâmplat acolo?

— Pe dracu! Suntem amândoi nişte încornoraţi, răspunse celălalt lui Niculescu.

— Se prea poate. Şi nevastă-mea a dispărut.

— Ah! Cu siguranţă că s-au zăvorât într-una din cocioabele astea. Dar ai să vezi tu cum le scot de-acolo.

Şi strigă puternic, pentru a treia oară:

— Silvia! Ieşi sau dau foc coşmeliilor ăstora!

Imediat, bănuii că ştia precis totul. Un minut de linişte ne strivi pe toţi, cu greutatea şi mirosul său de praf de puşcă. Bobescu înlemnise. Dimitriu scoase ceva din buzunar, îl înveli într-un jurnal, puse pachetul lângă o odăiţă şi-i dădu foc. Apoi se aşeză sub balconul în care şedeau prietenul său şi stăpânul meu.

Crezurăm că glumeşte. Ziarul ardea încet.

— Ce vrei să faci? Întrebă Niculescu. Tu ştii bine că Silvia dacă e acolo, aşa cum spui, n-o să se sperie de nişte hârtii care ard: şi nici n-ai să poţi să dai buzna în odăiţele alea, unde nu dorm decât servitoarele...

Într-adevăr, doar vreo câteva odăiţe erau ocupate de drumeţi în trecere.

— O ştiu mai bine ca tine, răspunse Dimitriu. Dar, ia ascultă!...

Aşteptarăm o nimica toată şi o înspăimântătoare bubuirură, urmată de-o flacără uriaşă, zgudui aerul, sfărâmând pavajul curţii în partea aceea.

— E nebun, de-a binelea! gemu domnul Bobescu, în mijlocul gălăgiei, a călătorilor şi a slugilor, care alergau înnebuniţi, în cămăşi, de colo până colo.

Şi începu să-şi strige nevasta:

— Josefino! Josefino!

Dar Josefina se afla, chiar şi ea într-una din acele odăiţe, mai precis la... Mihail. Şi ieşi, odată cu cele două adultere, care o tuliră acoperindu-şi faţa cu mâinile.

Patronul făcu o mutră, care aduse o fărâmă de veselie în nenorocirea generală. Dimitriu, trăgându-şi prietenul către camerele de unde le ieşiseră nevestele, îi zise:

— Ai văzut, mă, Alecule! Am tras într-un iepure şi au căzut trei. Hai acum să le dăm bună seara crailor ălora...

— Fugi, mă! N-avem nici măcar o armă! se văicărea celălalt.

Cei doi locotenenţi apărură în curte. Dimitriu, cu mâinile la spate, îi cercetă cu de-amănuntul, de-aproape, apoi:

— Treacă şi asta! Sunteţi liberi, domnilor...

Şi conchise, ca pentru el însuşi, cu proverbul:

— „Căţeaua până nu ridică coada, nici un câine nu se apropie de ea”. Nu e deci vina voastră.

„Nici nu încape îndoială, gândii eu. Vinovat e tavanul.”

A doua zi dimineaţa, familiile celor doi directori de minister părăsiră staţiunea, cu primul tren. Nici nu se putea altfel, deoarece scandalul pusese în picioare nu numai Lacul Sărat, ci chiar Brăila. Ziarele de atunci, din respect pentru „eroi”, vorbeau pe ocolite, nedând decât iniţialele numelor.

Treaba cea mai grea rămăsese între noi şi stăpân. Bobescu ceru Josefinei alungarea mea şi a lui Mihail. Fireşte, Josefina ştiu să-l convingă că nu era prima dată când se ducea la Mihail, la miezul nopţii, înainte de-a se culca, fiindcă Bobescu adormind devreme, ea rămânea să vegheze până mai târziu, fiind nevoită să dea şefului personalului lămuriri pentru a doua zi, când se ducea la gară să primească clienţii de la trenul de şase dimineaţa.

Era purul adevăr, dar babalâcul pretexta că gurile rele habar n-au de acest amănunt profesional şi că singurul mijloc să le amuţească nu era decât concedierea celor doi portari. Josefina nu se dădu bătută. Ne apără ca o tigroaică, se certă cu bărbatul ei prin toate colţurile hotelului, o săptămână întreagă. În cele din urmă, birui. Nu credeam că o să mai fim puşi la poartă.

Şi totuşi, lupta îşi urmă cursul. Bobescu nu scăpa nici o ocazie să ne facă viaţa de nesuferit. Arţăgos, de la primul „bună dimineaţa" până la „noapte bună" de la culcare, ne hărţuia, atât pe mine cât şi pe Mihail, cu intenţia vădită de-a ne scoate din sărite. De ce? Ca să plecăm! Dar toată lumea nu mai avea de stat decât două săptămâni, fiindcă sezonul se apropiase de sfârşit. Şi apoi, nu puteam să plecăm numaidecât, lipsindu-ne de bacşişul ce ni se cuvenea de la cele douăzeci de familii care mai rămăseseră şi pe care încă le serveam. Aveam de încasat o sumă frumuşică.

Îngrijat că socotelile ameninţă să se strice iarăşi, Mihail mă rugă să fiu conştiincios cu îndatoririle mele şi să rabd toate toanele bătrânului.

— Se vede cât de colo că vrea cu orice preţ să pierdem, pe de-o parte, frumoasele bacşişuri, iar pe de-alta să poată spune oricui c-am fost daţi afară. Ei bine, nu! Să fim cu ochii în patru şi să ascultăm ce ne îndeamnă înţelepciunea orientală, în cazuri de-astea: „Fii cu inima largă şi păzeşte-ţi bine dindărătul". Adică: înghite şi taci!

Bierul Mihail! Îl iubeam în clipa aceea mai mult ca oricând, iertându-i răstălmăcirile pe care şi le da propriei sale conştiinţe, de când tuberculoza îl rodea, hrănindu-l cu himere nu prea demne de un om ca el. Şi pe bună dreptate! Nu era oare o durere să vezi această fiinţă nobilă prin suflet şi strămoşi, această inteligenţă sclipitoare, caracter ales, această făptură delicată născută în bogăţii, silită de boală şi mizerie să cugete ca cel din urmă slugoi şi să făurească planuri ambiţioase, proprii numai unui peşte obişnuit cu afacerile necinstite?

Înapoia acelei măşti de portar cumsecade şi îndatoritor pe care o purta, citeam toată amărăciunea pe care viaţa a putut s-o îngrămădească într-o inimă dumnezeieşte făcută, sortită să fie departe de orice greşeală şi incapabilă să facă vreun rău cuiva. Îşi părăsise părinţii, din dispreţ faţă de ticăloşia vieţii lor, se lipsise de averi şi onoruri, primind, la douăzeci de ani, ca şi prinţul din poveste, să-şi câştige pâinea cu sudoarea frunţii.

În hotelul acestor Bobeşti, hrăpăreţi şi zgârciţi, unde portarul-şef muncea cot la cot cu toată lumea, Mihail se impusese prin delicateţea felului său de-a fi şi, fără s-o ceară, fu scutit de toate corvezile obositoare.

Datorită căror ciudăţenii sufleteşti, prefera acest om să bată la uşile atâtor nesimţitori înstăriţi şi să râvnească, cu preţul oricăror jigniri şi umilinţe, o probabilă situaţie materială înfloritoare, când n-ar fi trebuit decât să ridice degetul, să-şi ceară iertare şi numaidecât s-ar fi trezit în mijlocul bunurilor şi onorurilor în care se născuse? Nu mi-o mărturisise niciodată, dar nici eu nu-l descoseam. Aşa ne înţelesesem şi mă ţineam de cuvânt.

Într-o noapte, însă, pe când vegheam în „cabină”, stăpânit puternic de sentimentul dureroasei sale singurătăţi, intrai în camera lui cufundată în întuneric.

Plângea. Nu-l vedeam, nu-l auzeam, dar atunci când iubeşti, e de prisos să vezi şi să auzi. Ştiam, chiar, că Mihail nu plângea de florile mărului şi de îndată ce întunericul îmi izbi faţa, simţii în gură şi în nări căldura, gustul şi mirosul lacrimilor sale.

Tăceam chitic, aşezat într-un colţ pe scaunul cu hainele lui. Tăcerea n-avea nimic apăsător, iar prezenţa mea părea că nu-l contrariază decât pe jumătate sau deloc. Îi spusei cu blândeţe:

— Preferi, deci, să plângi singur!?

Îmi răspunse, fără glas, într-un suspin:

— Da...

Şi târziu de tot, după ce ne lămurirăm cam ce ne-ar putea supăra vreodată, vorba lui înăbuşită, dar decisă, îmi adeveri ceea ce simţisem de la început:

— Ai făcut bine c-ai venit.

Aprinse o ţigare. Făcui la fel. Apoi continuă:

— Ştiu ce nu poţi înţelege. Şi pe bună dreptate. Dacă cineva mă judecă, fără să mă adâncească, puţin îmi pasă dacă îmi dă sau nu dezlegare. Poate că tu, uneori, ai prefera să mă vezi mai bine mort decât în halul ăsta. Ai de ce! Odinioară m-aş fi sinucis pentru mai puţin. Dar de la acest „odinioară” şi până azi am putut să verific, în timp ce îmi curăţăm păduchii, atâtea adevăruri spirituale. Între altele, iată unul: odinioară trăiam pentru cinste: astăzi, pentru pâine. Odinioară viaţa nu mă costa nimic: azi mă costă ochii din cap. Pe atunci nu ştiam că viaţa se plăteşte aşa de greu şi poate de aceea eram gata oricând să spăl cu sângele meu orice insultă. Dar dacă nu te plictisesc, putem vorbi mai deschis. Ascultă! Părinţii mei,

nişte nobili ruso-tătari, ţineau la cinste mai mult decât la viaţă. Cât le era de scumpă, am putut să-mi dau seama într-o zi, când unul dintre fermierii noştri îşi călcă angajamentele. Tatăl meu îl bătu la sânge, îi luă bunurile şi-l zvârli, cu femeie şi copii, pe drumuri. „Acum e un om fără onoare!” spunea satisfăcut taică-meu. Nu, nu! Nu onoarea îi lipsea nenorocirului, ci avutul pe care i-l luase tata. Pentru că în afară de onoare tatăl îi smulsese până şi cămaşa, silindu-l să semneze contracte în favoarea proprietarului, iar toate riscurile pe spinarea fermierului!... În aceste condiţiuni, poţi trăi uşor pentru onoare.

Mă gândesc să-i spun Josefinei: „Viaţa ta este un chin cu ramolitul ăsta. La rându-mi, n-am ce să mănânc. Ei bine! hai să facem un schimb necuviincios. Tu să-mi asiguri o pâine, iar eu să-ţi dau

o parte din fericirea care-ţi lipseşte!” Şi acum, spune-mi Adriene: nu crezi că târgul pe care-l propun Josefinei este mai omenesc

decât acel pe care tatăl meu l-a impus fermierilor lui? -Da! mult mai omenesc. Poate fi el câtuşi de puţin onorabil? -Cred că da. -Bun, mi-ajunge. Du-te şi te culcă!

Vara se prelungea plăcută. Începutul lui septembrie era cald ca în august. Asta înlesnea bolnavilor întârziaţi să se curarisească în toată voia, fără să le fie teamă c-ar putea lua o pneumonie, ieşind din baie.

Pe de altă parte, afacerile încetinindu-şi mersul, viaţa în hotelul nostru deveni din ce în ce mai calmă. Timp de trei luni, alergasem ca nişte iepuri, la sunetul soneriei, mereu hăituiţi de stăpâni. Acum, fiecare putea să respire în voie, să-şi pipăie picioarele betegite, să-şi înnumere economiile şi, dacă inima îi da brânci, chiar să-şi caute distracţii.

Oriunde întorceai ochii, găseai ceva care să te cucerească. Băieţii însă, în mare parte, nu se omorau decât pentru o singură pasiune: jocul de cărţi. Cum suna ora stingerii, îi vedeai răsărind de peste tot, îndreptându-se spre cafenele, unde „stossul” făcea prăpăd. Acolo, în odăi împuţite, la lumina a două lumânări de spermanţet, care luminau destul de bine, dar fără nici un folos, mâinile trişorului, ciorchine de oameni palizi îşi petreceau nopţile până la ziuă. În câteva Săptămâni şi uneori în câteva zile, banii atât de greu agonisiţi de-a lungul lunilor de chinuri şi răbdare erau înghiţiţi de neşansă sau caniotă. Adesea mergeau la „stoss” până şi

economiile femeilor, care se lăsau jefuite de brutele lor de „tovarăşi”.

Nimic nu mă înspăimânta mai mult decât înfăţişarea acestor creaturi mizerabile: rătăcitoare ca nişte fantome şi secătuite de orice speranţă, ochii lor n-aveau în faţă decât viscolul iernii, care îi surprindea dezbrăcaţi de tot ceea ce avuseseră în primăvară. Civilizaţia nu va fi decât o simplă vorbă, atâta vreme cât legile ei nu vor socoti jocurile „de noroc” drept crime de drept comun şi nu le vor pedepsi cu ani de muncă silnică.

În ceea ce ne privea, eu şi cu Mihail trăiam zile din ce în ce mai liniştite, graţie unei întâmplări caraghioase, care înfundă gura cumetrelor despre „hotelul Bobescu”, dându-le noutăţi în stare să le satisfacă nevoia de-a bârfi întotdeauna pe cineva.

Se afla în staţiune o făptură ciudată, tânără, cu aere de servitoare stilată, care niciodată n-avea stăpân şi nimeni nu putea spune unde locuieşte şi cu ce trăieşte. În schimb, oricine putea s-o vadă, la orice oră din zi şi din noapte, întinzându-se cu toate haimanalele Lacului, începând cu cei de la muzica militară. Nimeni nu se putea lăuda c-o avusese. Dimpotrivă, toţi amanţii ei de-o zi sau de-o săptămână erau furioşi din cauza înfrângerilor. Nu permitea nimic mai mult decât o sărutare pe obraz sau o mângâiere la „suprafaţă”.

Cuviincios îmbrăcată, bine făcută, fără să fie frumoasă, îşi lua mesele la restaurant, mereu singură şi nu făcea mofturi dacă i se adresa cineva, blond sau brun: din contră, îl oprea şi-l ruga să-i ţină de urât în obişnuitele ei plimbări, prelungite. Adesea, o lua razna prin pădure şi câmp, până după miezul nopţii, fără să-i fie teamă că o să dea de dracul. Dar într-o bună zi i se pregăti o boroboaţă şi nenorocita căzu în capcană.

Nişte lăptari de la ţară o găsiră într-o dimineaţă, în zori, la marginea pădurii, leşinată, cu hainele sfâşiate, aproape goală, violată şi plină de sânge. Venindu-şi în fire la spital, povesti cum vreo douăzeci de derbedei de la fanfară îşi bătuseră joc de ea, unul după altul.

Şi fusese virgină.

Înainte de păţanie era poreclită „pui de lele”, vorbindu-se de către unii pe socoteala ei că ar fi

o dezmăţată, iar de alţii c-ar face pe sfânta. După monstruosul viol şi-a păstrat porecla de „pui de lele”, toată lumea fiind de

părerea „că păţania a fost un bine pentru ea, deoarece îi va ajuta pe viitor să cunoască viaţa”.

Am văzut-o în ziua când părăsea spitalul. Nenorocita călca cu paşi mărunţi, sprijinindu-se în două bastoane.

Nu mai aveam decât o săptămână până la septembrie, data închiderii staţiunii şi ziua dezrobirii tuturor acelor pentru cari şomajul cel mai crâncen este preferabil ocupaţiei bănoase, al cărei beneficiu „trebuie” să meargă la „stoss” sau la băutură, din cauza „soartei omului sărac”.

Soarta era capul tuturor răutăţilor. Desigur, nu pentru cazul nostru, pentru că mie şi lui Mihail ne displăceau aceste două vicii, proprii numai degeneraţilor din toate straturile sociale. Cu totul altele erau pacostele soartei noastre. Aleanul în primul rând. Un alean prietenos, totuşi violent. Ne era drag şi-l iubeam... Lui îi datoram acele zboruri, costisitoare fireşte, dar care ne curăţau sufletele de mocirla zilnică în care ne bălăceam, fără să aibă cineva vreo vină. Da! În definitiv, pe cine puteam trage la răspundere de neputinţa de-a ne adapta la viaţa obişnuită?... Societatea burgheză? Dar această societate nici nu intra în socotelile noastre. Liber robilor din uzine şi câmpii să urle împotriva nedreptăţilor capitaliştilor şi să pună mâna pe aceste bunuri pământene: noi însă nu voiam să fim nici stăpâni, nici slugi. Dacă ar fi fost altfel, Mihail n-ar fi fugit niciodată de la ai săi: iar eu n-aveam decât să mă astâmpăr o bucată de vreme, pentru ca mai apoi să mă instalez într-o situaţie de-a gata.

Mama mea, pe drept cuvânt, mă momea cu o viaţă dintre cele mai atrăgătoare, din toate punctele de vedere: o fată frumoasă, singura moştenitoare la părinţi, care erau nişte ţărani chiaburi ce mă voiau, în gura mare, dându-mi totul: pământuri, vite, moară cu aburi şi altă moară. Nu cereau decât trei lucruri: un băiat fără apucături rele, care să nu fie risipitor cu averea lor şi să ştie să conducă cu mâini de stăpân afacerile, femeia şi alegerile, unde trebuia scos mereu candidatul partidului. Bătrânul punea mâna în foc, că eu eram omul de care avea nevoie. Şi mama mea, în genunchi, mă ruga să primesc. Ea nu voia să recunoască, că aveam vicii şi mai ales unul puternic, care mă făcea să fug de toate averile şi morile de pe pământ.

Ah! această neînţelegere de totdeauna îmi otrăvea viaţa şi-mi omora, cu încetul, pe buna mea mamă. Ea privea cu ochii plini de lacrimi, cum toţi vlăjganii de vârsta mea se duceau unul după altul

la „casa” lor. Mai pe aproape sau pe departe, mă ţinea la curent cu însurătorile prietenilor mei din copilărie, fără să uite vreunul. După Petre, iată rândul lui Pavel! şi în anul următor, amândoi taţi! Pe când ea, sărmana, nu-l avea decât pe Adrian, care nu voia nici să se însoare nici să fie tată, ca să fericească pe cea mai bună dintre mame. Nu-l avea decât pe el care o tulea deseori de-acasă şi cutreiera pământul, fără ţel şi fără căpătâi, ca un blestemat. Şi inima ei strângea necaz după necaz, se îmbătrânea, văzând cu ochii, apropiindu-se de mormânt.

„Du-te... Du-te întruna «peste nouă mări şi ţări», se tânguia ea. Într-o zi, când ai să te reîntorci, ai să găseşti un muşuroi de pământ pe care o să ţi-l arate vecinii.”

Aceste cuvinte, pe care mama le rostea cu o resemnare înlăcrămată, îmi îngheţau inima. Gândul că o soartă haină ar putea să rezerve mamei mele această nespusă durere de-a muri singură, fără să poată ţine la piept mâna fiului ei, mă îndemna să mă omor. Da, dacă se va întâmpla, cândva, mă voi sinucide!

Cu sufletul îngrozit priveam faţa ei dragă, năpădită de zbârcituri, scumpele ei mâini osoase care mă crescuseră, mă aruncam asupră-i şi o îmbrăţişam cu putere. Apoi:

— Lasă astea, mamă... N-ai să mori, cum spui, fiindcă aş fi în stare „să dau cu barda în Dumnezeu”. Vom muri împreună, ţi-o jur, fiindcă nu pot să trăiesc fără tine. Dar mai întâi vreau să şterg din ochii tăi toate necazurile care te rod acum şi am s-o fac în clipa când voi fi un scriitor.

— Ce e aia scriitor?

— Un om, care scrie romane frumoase şi pe care toată lumea îl iubeşte.

— Şi la ce-i foloseşte asta?

— Câteodată câştigă foarte mulţi bani.

— Hm! Tu vrei, deci, să fu un scriitor şi, până una, alta, eşti om de serviciu la un hotel! Asta nu s-a întâmplat niciodată în neamul nostru. E drept, suntem ţărani săraci lipiţi pământului, eu, spălătoreasă... Dar om de servici la hotel! Mi-e ruşine să scot capul în lume. Ceea ce faci prin alte ţări, nimeni nu ştie. Poţi să fii şi căcănar. Aici, însă, nu, nu! Şi dacă ai să reîncepi, îmi iau lumea în cap!

Era veşnicul ei cântec, pe care-l ştiam pe de rost. Cu o singură variantă: rugăminţile ca să mă însor. Amândouă nu aveau asupra

sufletului meu decât un singur efect: să mă întărâte la culme şi să mă silească să-mi iau valea, repede-repede, orice s-ar fi întâmplat.

Nici de data aceasta nu făcui excepţie. Mă săturasem până în gât. Nu mai mă puteam stăpâni. Ştiam că fiece nouă întâlnire cu mama nu reuşea decât să mărească prăpastia dintre noi: şi pentru nimic în lume nu voiam să urăsc fiinţa pe care o iubeam mai mult ca orice, cu toate că nu puteam să-i fiu pe plac. Dar, cum mă depărtam de ea, dispărea încordarea dintre noi, dragostea învingea piedicile şi ni se făcea dor unul de celălalt. Trebuia deci să plec.

Mihail îmi ceru să am răbdare încă vreo două-trei săptămâni. Eram la sfârşitul lui septembrie, care promitea să fie cea mai minunată lună a anului: dimineţi tare răcoroase: căldura plăcută în timpul zilei: apusuri de soare măreţe pe care le priveam de-a lungul miriştilor înmiresmate cu miros de fân cosit. În hotelul nostru mai rămăsese ocupate până la sfârşitul lunii încă douăsprezece camere, ceea ce ne bucura pe toţi.

Dar două tragedii sângeroase, ultima înspăimântătoare, zgâlţâită, una după alta, temeliile casei, golind-o în câteva zile şi de clienţi şi de slugi.

Prima dramă, fără urmări grave, ba chiar cu amănunte caraghioase, fu cât pe-aci să coste viaţa doctorului Bastaky, Don Juanul brăilean care secase lacrimile atâtor femei. Una din ele vru să le răzbune pe toate, prin ea însăşi.

Era o fată foarte distinsă şi puţin cam trăsnită, care aparţinea aristocraţiei militare. O chema domnişoara general Mârjan. Din cauza staturii înalte şi-a privirii blajine, o poreclisem „girafa”, dar n-aveam dreptate: fiindcă, aşa subţire şi prăjină, era destul de graţioasă şi felină, până în cele mai mici părţi ale trupului.

Domnişoara general Mârjan se apropia, melancolic, spre treizeci de ani şi părea să ascundă în tărtăcuţa ei mândră idei de unul singur. O credeau mistică, prea cucernică, posacă şi îşi scotea părinţii din sărite, prin spiritul de exagerată libertate. Nu primea observaţii de la nimeni. Având o avere personală, îi fusese uşor să se dezrobească de epitropia părintească, zvârlind la coş toate perlele de ofiţeri superiori, pe cari tatăl său îi aducea în speranţa unui măritiş.

Ce voia? Iubea pe doctorul Bastaky, de-acum zece ani, pe tăcute şi cu inima curată. Dar doctorului nu-i ardea de însurătoare. Iar neprihănirea îi dădea greturi, ca şi dulceaţa, beţivului.

Cu toate acestea, ţinea la ea. În fiecare vară îi vedeai la Lac, plimbându-se şi mâncând împreună. Ea venea adesea la el. Doctorul se ducea în vila ei, ca s-o asculte cum cânta la pian. Încolo, nimic altceva. Nimeni nu putea bârfi ceva. Ba, se şoptea chiar că „girafa” îl ducea pe doctor cu zăhărelul!

Totuşi, ceva se petrecuse în anul acela. Acadeaua căzuse oare în pliscul „Vulturului”? Şi da, şi nu, după cum o să vedeţi!

Într-o după-amiază din acel septembrie văratec, domnişoara general Mârjan trase cu pistolul, din pragul hotelului, două gloanţe, unul după alrul, rănind grav pe doctor la umărul stâng.

Doctorul prăbuşindu-se, într-un lac de sânge, nu se arăta prea îngrijat de rana sa. Nu se gândea decât la faima lui de cuceritor.

— O să vezi că nebuna m-a făcut de râs!

Chiar aşa s-a şi întâmplat. La poliţie, domnişoara Mârjan declară mândru:

— Am vrut să-l ucid pe doctorul Bastaky, fiindcă m-a lăsat însărcinată, dar vă spun că nu m-am culcat niciodată cu el. Sunt încă fecioară.

Judecătorul căzu pe spate:

— Ah! cum vine asta? Explică-ne, te rog!

— Iată cum: am făcut câteva băi împreună, în baia mea, fiindcă îl socoteam ca pe logodnicul meu. Şi, de pe urma acestor băi, am rămas însărcinată, din vina lui: mă tot mângâia şi strângea în braţe, până ce se satisfăcea. Lucru fără nici o primejdie pentru mine, zicea el... Or, rezultatul, iată-l: voi fi mamă, fără...

— Fără să fi gustat plăcerea până la sfârşit! Ei bine, domnişoară, de minunea asta doctorul

Temerea profetică, exprimată de victimă, declaraţia nemaiauzită a viitoarei mame-fecioară, cât şi reflexiile comisarului făcură, în douăzeci şi patru de ore, de-o sută de ori ocolul staţiunii, bătând toba pretutindeni. Toate familiile cumsecade, care aveau vreo fată mare, să cărăbăniră numaidecât, cu mâinile astupându-şi urechile.

Ceilalţi vizitatori îi urmară, chiar în săptămâna aceea, şi mai mâhniţi.

Întotdeauna găzduia la hotelul nostru doamna Orbeanu cu soacră-sa, care era suferindă. Sosise de-o lună de la Bucureşti. Doamna Orbeanu, după ce ţinuse de urât în luna iulie bărbatului ei la Căciulata, acum făcea pe îngrijitoarea soacră-sei la Lacul Sărat. Dar totul era de ochii lumii şi numai domnul Orbeanu o putea crede,

pentru că, fiind ocupat cu afacerile, nu-şi vedea nevasta decât sâmbătă seara până duminică seară, ca atâţi alţi bărbaţi fericiţi.

Doamna Orbeanu era o femeie de-o frumuseţe cum rar se vede chiar în România, ţara unde Dumnezeu a fost generos cu femeile frumoase, spre fericirea şi nenorocirea bărbaţilor. Poate şi-a femeilor, uneori. Fiindcă, de cele mai multe ori, ele nu se mulţumesc să guste în tăcere şi cu măsură plăcerile vinovate, care pentru bărbatul încornorat sunt ca şi când n-ar fi, de vreme ce nu le ştie. Nu! această cumpătare femeia frumoasă o lasă numai pe seama bărbatului şi păstrează pentru ea porţiile duble. Până într-o zi, când mâna Atotputernicului se abate asupra ei, strivind-o ca pe-o muscă.

Am văzut mânia dumnezeiască pogorându-se asupra frumoasei doamne Orbeanu, făcând-o piftie. Şi m-am răzvrătit împotriva justiţiei divine.

Fiindcă domnul Arbeanu, deşi bărbat minunat, nu era în realitate decât un morman de baligă moale. Toată lumea-i mânca nevasta din ochi, numai el nu. De ce dracu, bărbaţi ca ăsta or fi luând femei ca focul? E ca şi cum orbii şi-ar cumpăra tablouri fără seamăn! Şi încă tablourilor prea puţin le pasă de cumpărători, pe când aceste statui perfecte şi clocotitoare, cum sunt unele femei, suferă grozav! „Cum? se întreabă ele, omului meu îi este acelaşi lucru, dacă sunt frumoasă şi caldă sau urâtă şi rece?!”

Şi dacă bărbatul, într-adevăr, e nesimţitor, apoi femeia lui e liberă să se culce cu cine o apreciază.

Madam Orbeanu, pe care cunoscuţii o strigau Elenuţa, gândea ca şi mine şi se lăsa preţuită cu

o frenezie care mă înspăimânta. Simţeai ameţeală numai privind-o, darmite s-o iubeşti! Nu era adevărat că-şi schimba amantul. Nu! Era mereu cu acelaşi, ceea ce înseamnă că femeia frumoasă poate rămâne credincioasă unui singur bărbat, dacă îl iubeşte. Felul de-a fi al Elenuţei te impresiona: nu era zi, nici noapte, să n-o vezi zbughind, ca o căprioară, către camera amantului, la etajul întâi, de unde cobora un sfert de oră mai târziu, cu obrajii în flăcări, cu ochii, de-un albastru închis, scânteind o lumină care ţipa toată recunoştinţa de care plesnea inima ei, de femeie căzută în păcat. Şi ca să înlărure eventualele primejdii, Elenuţa se întrecea, de ochii bărbatului, în tot răstimpul vizitelor duminicale, cu atenţii de nevastă credincioasă, drăgăstoasă, devotată, care numai pentru el trăieşte, dăruindu-i toate clipele acelei „scurte” zi de fericire.

Aceeaşi îndatorire îi arăta, seara, la plecare, ducându-l la gară, suindu-se în trenul de Bucureşti şi mergând o staţie împreună cu el.

Gestul ăsta i-a fost fatal.

Domnul Orbeanu nu prea avea nevoie de o asemenea probă de dragoste şi n-o preţuia decât în măsura în care-i gâdila mândria. Îşi petrecea duminica, plictisindu-se între o mamă pe jumătate tâmpită, şi o nevastă care-l copleşea cu mângâieri, la care el credea că are dreptul prin actul de căsătorie. Nu ieşea nicăieri, nu vedea pe nimeni. Singura-i plăcere era de-a se întinde pe un chais-longue aşezat în balcon, la umbra frumoşilor tei, pe care-i privea visător. Ca o baligă moale.

În jurul acestei baligi, o femeie dintre cele mai râvnite juca o mică comedie de dragoste, păzindu-se să nu se dea de gol... Apoi, la miezul nopţii, lua loc, alături de el, în vagonul cu paturi al trenului de Bucureşti, ceea ce îl făcea pe Arbeanu să se umfle de mândria că nici o altă femeie n-ar fi făcut aşa ceva pentru bărbatul ei. După cincisprezece minute, trenul automotor se oprea la Silistraru, o haltă la cinci kilometri de Lacu-Sărat. Elenuţa îşi mai îmbrăţişa o dată bărbatul, cobora din vagon, se urca într-o căruţă şi alerga năprasnic spre singura ei dragoste, cu braţele pline de levănţică.

Ultima duminică o aşteptarăm zadarnic, până la două noaptea. Făptura sa înaltă nu se zărea, ca de obicei, cocoţată în vârful carului cu fân, la spatele ţăranului care mâna liniştit pe marea alee, cufundată în întuneric.

Abia spre ziuă, un jandarm ne înştiinţă, cu o faţă ca de mort: - Madam Orbeanu a fost măcelărită la o barieră de cale ferată. Domnului Orbeanu i s-a comunicat pe drum şi ne-a telefonat că s-ascundem nenorocirea faţă de coana-mare. Domnul va sosi mâine cu primul tren. Cadavrul nenorocitei se află la infirmeria Lacului, dar e de nerecunoscut. Şi omul adăugă, cu privirea rătăcită: Când te gândeşti că ţăranul şi calul n-a păţit nimic! Numai partea dindărăt a căruţei a fost sfărâmată de tren.

Hm! desigur. Atotputernicul n-avea nimic de răfuit cu bietul cal şi ţăran.

Pe la vreo şapte dimineaţa, îmi luai inima în dinţi şi plecai la infirmerie. Cardianul, un prieten, mă sfătui să n-o privesc:

E ceva îngrozitor... Numai un braţ i-a mai rămas intact.

Lasă-mă să-l văd.

Eram singuri. Pe duşumeaua unei camere murdare, un morman acoperit cu un cearceaf plin de sânge. Gardianul ridică un

colţ al cearceafului: o mânuţă albă, delicată, pe care o cunoşteam atât de bine, apăru palidă. Îngenuncheai şi-o sărutai cu capul năuc şi tâmplele bătându-mi să se spargă.

Ai iubit-o, cândva? mă întrebă paznicul. -Mult. În clipa aceea sosi la faţa locului Orbeanu şi întreg parchetul Brăilei. Mă retrăsei spre uşă.

Domnul Orbeanu, după faţă, nu prea părea nenorocit. Mai mult galben. Puţin mai târziu, îl auzii îngânând, cu voce schimbată: - Sărmană Elenuţă! Dacă m-ai fi iubit mai puţin, nu ţi s-ar fi întâmplat asta! „Nătărăul dracului!” murmurai eu, îndepărtându-mă...